SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:512

av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Oberoende budgetgranskning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny modell för oberoende och likvärdig granskning av riksdagspartiernas budgetförslag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det finanspolitiska ramverket har under lång tid bidragit till stabilitet och förtroende för svensk ekonomi. Särskilt överskottsmålet och utgiftstaket har gett politiken styrka att stå emot kortsiktiga påtryckningar och i stället ta ansvar för långsiktigt hållbara offentliga finanser. Tillsammans med Riksbankens inflationsmål har dessa institutioner utgjort grunden för en framgångsrik ekonomisk politik.

Den moderatledda regeringen har, med utgångspunkt i en bred parlamentarisk överenskommelse, fört arbetet med att utveckla ramverket vidare. Från 2027 ersätts överskottsmålet av ett balansmål över en konjunkturcykel. Regeringen har också beslutat om förändringar i Finanspolitiska rådets instruktion. Rådet ska bland annat utvärdera regeringens ekonomiska prognoser och redovisningen av kostnaderna för reformförslag samt bedöma regeringens skäl och återgångsplan vid en tydlig avvikelse från sparandemålet. Det stärker förutsättningarna för insyn och ansvarsutkrävande.

I riksdagen beslutas varje år om statens budget. I dag bereds regeringens budgetförslag med stöd av Finansdepartementets omfattande analysresurser.

Regeringens finanspolitik granskas också av bland andra Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen. Oppositionens budgetförslag omfattas däremot inte av samma process. Det innebär att förslag kan läggas fram utan en jämförbar oberoende granskning av långsiktiga effekter eller finansiering. Eftersom även oppositionens budgetförslag kan antas av riksdagen finns det skäl att stärka granskningen av samtliga alternativ.

Den senaste tioårsperioden har tydligt visat att oppositionsbudgetar kan vinna gehör i riksdagen. Utan oberoende analys blir det svårare att jämföra förslagens finansiering, antaganden och långsiktiga konsekvenser. Med stora försvarssatsningar och ett osäkert internationellt läge är det viktigare än kanske någonsin tidigare att säkerställa förutsägbarhet och stabilitet i den ekonomiska politiken.

Regeringens förändringar av ramverket och rådets uppdrag är välkomna, men innebär inte att alla riksdagspartiers budgetförslag granskas på likvärdiga villkor. Där finns ett fortsatt reformbehov. Väljarna bör kunna jämföra politiska alternativ utifrån ett gemensamt och öppet redovisat beräkningsunderlag.

Sverige bör därför ta intryck av Nederländerna, där CPB analyserar de ekonomiska konsekvenserna av deltagande partiers valprogram. I en svensk kontext är Konjunkturinstitutet ett naturligt organ att pröva för ett sådant uppdrag, i nära samarbete med exempelvis Finanspolitiska rådet och Statskontoret, som sedan januari 2026 även ansvarar för det tidigare Ekonomistyrningsverkets verksamhet. En sådan ordning skulle stärka transparensen, öka kvaliteten i debatten och värna förtroendet för finanspolitiken oavsett regeringens färg, sammansättning eller underlag.

En möjlig invändning är att regeringen genom sina myndigheter skulle kunna använda systemet för att granska oppositionen på ett mycket ingripande sätt. Den invändningen behöver tas på allvar. Oberoendet kan inte tas för givet enbart för att uppgiften läggs på en myndighet. Uppdragets utformning bör därför förankras brett i riksdagen, med likvärdiga villkor för samtliga partier och skydd för granskarnas metodval och slutsatser. Genom tydliga ramar och offentlig rapportering kan risken för oskälig politisering minimeras.

Granskningen bör avse förslagens ekonomiska konsekvenser och finansiering, medan de politiska prioriteringarna fortsatt är partiernas och väljarnas sak. Gemensamma antaganden, tydliga tidsfrister och tillräckliga analysresurser behövs för att granskningen ska vara användbar i budgetprocessen. Osäkerheter i beräkningarna ska redovisas öppet.

För att värna trovärdigheten i svensk ekonomi bör alltså en modell införas där samtliga riksdagspartiers budgetförslag blir föremål för opartisk extern granskning. Det skulle stärka både regerings- och oppositionspartiers legitimitet och ge väljarna en tydligare bild av konsekvenserna av de politiska förslagen, vilket i förlängningen stärker demokratin. Detta bör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)